

Mennyi sírfelirat!

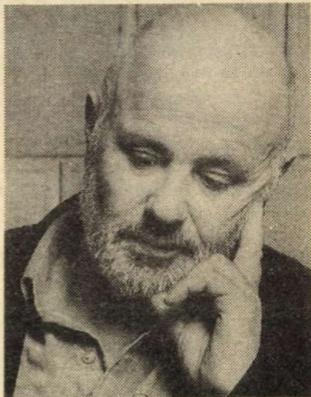
Aki eddig azt hitte, hogy **Eörsi István** kikerics, lássa be tévedését. Könyvheti verseskötete *Nem vagyok kikerics* címmel kerül az olvasókhoz.

Régi és újabb költemények sorakoznak a lapokon. A kör ciklusa a legsúlyosabb, föltűnően sok üzenő, tisztelgő, megszólító verssel. A *Gobó monológjaiból* (vö. Hobó, illetve Godot-ra várva) a kétszer kilenc groteszk számmisztikájával bővíti elő, mit lehet itthon és mit New Yorkban. A *Leopold szakácskönyve* a tömör gondolati vers egyik uralkodó formáját, a háromszor négysoros szerkezetet orozza el a bohócéria (*Leopold sír*), a tükörbe nézés (*Leopold és Leopold*), az asszociatív disznólkodás (*Leopold és a kolbász*) kedvéért; persze, ennyi vidám trükk láttán szívesen vonulunk Leopoldmezőre. A *Szám és csik* a jó harminc évvel ezelőtti börtönélet vécepapírra rótt strófáit menti át az utókornak, a *Két oratórium*: két oratórium, végül *E. I. önkéntes újabb tűnődései és klapanciái* emlékeztetnek rá: **Eörsi** valószínűleg Brechtről magyarosított.

Költőnk nem kikerics – csak hogy a tagadó címmel kihúzza magát a válaszáadás alól, és kritikusra bizza a fejkavarást: nem kikerics, de mégis micso-da? E kötet tanúsága szerint leginkább szuverén európeér, ünneplőbe sose öltöző világfi, vagabundus csavargó, aki távolról sem oly fesztelen és komolytalan, mint amilyennek látszani szeretne. Örök Nagy Vesztes, aki mégsem válogatott könnyeit hullatja a vele bőgő olvasó asztalára. Mindent az ironia felülemelkedésével képes szemlélni anélkül, hogy a fájdalmat, a tragédiatudatot megfosztaná rangjától.

Iszákjában sokféle vers gyűrődik. A hatvanas évek jellegzetes egyenkölteményét (*Pohár*), az epigrammatikus gloszszát (*A harmonikus élet receptje*), a bökverset (bármelyik *Leopold*) és az igazi nagy kompozíciót (*Románc a régi ulti-csatatér lovagjairól*) egyaránt felebarátjára bizza, rekviemet káromkodik a nők előtt térdeplő zseniális hontalan, a korahalott Danilo Kiš emlékére, születésnap köszöntésül világgá kürtöli Allen Ginsberg görögös hálószo-batitkait, Túrós Lukács kuktájának vallja magát, szarvaival dicsekszik, *kitőfög belőlünk*, az „alattvaló”-ságról elmélkedik.

A nyitóvers – a *Mottó* után – a *Sírfelirat*. Szófacsarásában nincs szívfacsarás, a véső szikrázva csókolgatja a jéghideg márványt: „Vacog rajtam a takaró / milyen régóta láz a ráz / Sepri a házmestert a hó / szavasszal lesz a tavazás. // Barátomon lóg a kötél / lila gyümölcs helye fején / nem ok de ok ratatata / mért volt olyan demokretén. // Kövér horgászt fog egy keszeg / hajnali hatkor alkonyul / rázza a lomb a sós

szelet / a gyász szíveimtől elszorul.” Csupasírfelirat-lapidáriumként is szemlélhetjük a könyvet.

Eörsi versei gondolatilag, logikailag, erkölcsi ítéletükben, szókimondásukban kőkemények, noha nem mindig találja meg azt a szót, amellyel leghívebben mondhatja ki kimondandóját. Gyászol elvált feleséget, kivégzett barátot, kivégzett forradalmat, tarkón lőtt álmodkat meg azt, aki-ami Leopold talán lehetett volna, ha nem Leopold lett volna.

Szobája falán – akár egy vadidegen külföldi szállodában, akár idehaza, az otthonos Pest-Buda birtok felett – öröknapár függ, amely mindig 1956-ot mutat. Ehhez a dátumhoz igazítja a költészetét. A szeme, a bozontos szakállá lehet nevetős – ahogy az egyik vers mondja –, de akkor kacagja a legnagyobbakat, amikor erre semmi oka sincs. Állandóan az élet fonákján jár, és fonákul mutatja a fonákot. Innen a hitele és a csapongása, a derűje és a szomorúsága.

A maradandó vers, amelyet a többi óvón körbepólyál: az *Ulti-csatatér*. Dőlt betűs, kereszttrimes mottószakaszai, emlékidézései nem engedik szétszaladni a jelen zabolázhatatlan rémképeit, a prózává tördelt lírát.

Eörsi az ördög bibliáját pergeti, és üti az ördögöt (nemhiába emelte ezt kötetcímbé egykor). Azon kevés magyar költő közé tartozik, akinek egyetlen versén sem kell elaludni. Akik az eszükkel olvasnak verset, sok keserű örömet találnak majd új kötetében. De azt sem fogják szem elől téveszteni, hogy az *Ulti*-vers kivételével itt nincs remeklés. Ez gereblyező gyűjtemény; a költő gereblyezés közben füttyörészett is.

Várható viszont, hogy **Eörsi István**, akit manapság inkább műfordítónak, esszéistának, vitairónak, dramaturgnak, világ-vándornak, fenegyereknek és jelenségnek ismerünk, hamarosan megint ráveti magát a költészetre. Hiszen jövőre még csak hatvanéves lesz.

Tarján Tamás

(**Eörsi István: Nem vagyok kikerics. Szépirodalmi. 140 oldal, kötve 47 Ft.**)